27.10.2021

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen 29.10.2021

Lausunto asiassa U 2/2021 vp – komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (digipalvelusäädös) - Jatkokirjelmä UJ 14/2021 vp

Kuluttajansuojaa edistävät uudet kannat

U-jatkokirjelmässä uutena kantana pidetään tarkoituksenmukaisena, että palveluntarjoajien vastuuvapaussäännökset laittomasta sisällöstä harmonisoidaan EU:n tasolla ja siirretään ehdotettuun asetukseen. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) pitää nykyisin sähkökauppadirektiivissä (2000/31/EC) olevien palveluntarjoajien vastuuvapaussäännösten uudistamista tarpeellisena ja kannattaa niiden harmonisointia digipalvelusäädökseen.

Uutena kantana pyritään neuvotteluissa siihen, että mikro- ja pienyrityksiä ei suljeta kaikilta osin pois puheenjohtajan kompromissitekstin III luvun 3 ja 3a jakson säännösten soveltamisalasta. KKV kannattaa uutta kantaa ja toteaa, että sääntelyn tehokkuus voi kärsiä, jos sillä ei saavuteta riittävää kattavuutta. Erityisesti verkkoympäristössä toimijan kokoa merkittävämpää on sen rooli ja toiminta sisältöjen julkaisemisessa, ylläpitämisessä ja levittämisessä verkossa. Digipalvelusäädöksen III luvun 3 ja 3a jaksoissa on kuluttajansuojan kannalta keskeisiä säännöksiä mainonnan avoimuudesta ja tunnistettavuudesta, markkinapaikka-alustoilla toimivien elinkeinonharjoittajien tunnistettavuudesta ja markkinapaikka-alustan velvollisuudesta muotoilla ja organisoida omat palvelunsa sellaisiksi, että alustalla toimivat elinkeinonharjoittajat voivat täyttää lakisääteiset tiedonantovelvoitteensa suhteessa kuluttajiin.

Palveluntarjoajiin kohdistuviin määräyksiin liittyvä uusi kanta

Uutena kantana Suomi suhtautuu varauksellisesti ehdotettuihin 8 ja 9 artikloihin. Digipalvelusäädöksen 8 artiklassa säädettäisiin viranomaisten palveluntarjoajaan kohdistamista toimintamääräyksistä (orders to act against illegal content) ja 9 artiklassa tiedonantomääräyksistä (orders to provide information).

KKV kiinnittää huomiota siihen, että digipalvelusäädöksen ehdotetuilla 8 ja 9 artikloilla on liityntä asetukseen (EU) 2017/2394 kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä (ns. CPC-asetus) ja lakiin kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimival-

tuuksista (566/2020).
EU-maiden ja Suomen kuluttajaviranomaisille on jo annettu toimivalta digipalvelusäädöksen 8 ja 9 artikloissa tarkoitettujen määräysten antamiseen. Kuten digipalvelusäädösehdotuksessa todetaan, varsinaisen määräyksen sitovuus perustuisi tällöin muuhun EU-lainsäädäntöön tai kansalliseen lainsäädäntöön, joka on sopusoinnussa EU-oikeuden kanssa.

KKV pitää artikloja 8 ja 9 tärkeinä sekä elinkeinonharjoittajien oikeusturvan että viranomaisten toimivaltuuksien selkeyden ja tehokkuuden kannalta. Artiklat 8 ja 9 täsmentäisivät niitä menettelytapoja, joita viranomaisten ja palveluntarjoajien olisi noudatettava määräysten täytäntöönpanossa.

KKV korostaa, että ehdotetuissa 8 ja 9 artikloissa on pyritty huomioimaan se, että EU-lainsäädännöllä on jo tietyiltä osin luotu toimintamahdollisuuksia kohdemaan viranomaisille. Kohdemaaperiaate on erityisen tärkeä kuluttajansuojan alalla, sillä kuluttajiin kohdistuvat haitalliset vaikutukset eivät välttämättä ilmene alkuperämaassa vaan siinä maassa, jonka alueella oleviin kuluttajiin lainvastaisuus kohdistuu. Artikloja olisi arvioitava siitä näkökulmasta, että kyse ei ole ainoastaan määräysten kohdistamisesta suomalaisiin toimijoihin vaan myös Suomen viranomaisten antamien määräysten toteuttamisesta.

CPC-asetuksen 9 artiklassa säädetään toimivaltaisten viranomaisten vähimmäisvaltuuksina tiedonsaantioikeudesta luonnollisilta henkilöiltä ja oikeushenkilöiltä sekä valtuudesta määrätä kirjallisesti elinkeinonharjoittaja lopettamaan rikkomukset. Jos muita tehokkaita keinoja rikkomuksen lopettamiseksi tai kieltämiseksi ei ole, ja jotta riski vakavan vahingon aiheutumisesta kuluttajien yhteisille eduille voitaisiin välttää, viranomaisella on oltava valtuudet poistaa sisältöä tai rajoittaa pääsyä verkkorajapintaan tai määrätä selkeän varoituksen antamisesta kuluttajille verkkorajapintaan pääsyn yhteydessä sekä valtuudet määrätä säilytyspalvelun tarjoaja poistamaan verkkopinta taikka estämään pääsy siihen tai rajoittamaan sitä.

Tiedonsaantioikeuksien osalta CPC-asetuksessa on erityisesti todettu (johdantolauseet 9-10), että toimivaltaisten viranomaisten olisi voitava vaatia suoraan digitaalisen arvoketjun kolmansia osapuolia toimittamaan kaikki asianmukaiset todisteet ja tiedot. Toimivaltaisten viranomaisten olisi voitava pyytää keneltä tahansa luonnolliselta henkilöltä taikka miltä tahansa oikeushenkilöltä, kuten maksupalveluntarjoajalta, internetpalvelun toimittajalta, teletoiminnan harjoittajalta, aluetunnusrekisterinpitäjältä, rekisterinpitäjältä ja säilytyspalveluiden tarjoajalta, kaikki asiaankuuluvat tiedot sen määrittämiseksi, onko tapahtunut tai tapahtumassa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluva rikkomus.

Toimenpidemääräyksistä CPC-asetuksessa todetaan (johdantolause 14), että toimivaltaisilla viranomaisilla olisi oltava valtuudet myös määrätä kuluttajille suunnatun selkeän varoituksen esittämisestä verkkorajapintaan pääsyn yhteydessä tai määrätä digitaalisisältö poistettavaksi tai muutettavaksi, jos ei ole olemassa muuta tehokasta keinoa laittoman käytännön lopettamiseksi. Tällaisten toimenpiteiden olisi rajoituttava siihen, mikä on tarpeen

tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvien rikkomusten päättymiseksi tai kieltämiseksi.

Suomessa on kansallisesti säädelty toimivaltaisten viranomaisten toimivaltuuksista siten, että lakiin kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista (566/2020) on otettu 6 § oikeudesta saada tietoja elinkeinonharjoittajalta ja muulta yksityiseltä taholta sekä12 § verkkorajapintaan ja verkkotunnukseen liittyvistä toimivaltuuksista.

Toimivaltuuksissa on kyse useiden Suomen viranomaisten keinovalikoimasta. Kuluttaja-asiamiehellä, tietosuojavaltuutetulla, Liikenne- ja viestintävirastolla sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastolla on laissa 566/2020 säädetyt toimivaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, kun ne ovat yksinomaan toimivaltaisia viranomaisia. Jos toimivalta on lain 2 §:n 2 momentin mukaisesti jaettu kuluttaja-asiamiehen ja muun viranomaisen kesken, myös muulla toimivaltaisella viranomaisella kuin kuluttaja-asiamiehellä on toimivaltuudet yhteistyöasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

Riikka Rosendahl
ryhmäpäällikkö